

ПРОЄКТ ГОГОЛЬFEST: КУЛЬТУРНА МОБІЛЬНІСТЬ ТА РОЗКРИТТЯ КРЕАТИВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЛОКАЛЬНИХ ОСЕРЕДКІВ КУЛЬТУРИ

*(оглядова довідка за матеріалами преси та інтернет-ресурсів
за 2017–2020 рр.)*

Хто такі культурні лідери? Лідерство в культурі загалом – про що це? Можливо, це про здатність створювати сенси й акумулювати потужні творчі й інтелектуальні ресурси, про альтруїзм і внесок у розвиток національної свідомості суспільства, а може це професіоналізм, відкритість до нового і вміння створювати неординарні мистецькі проєкти? В будь-якому разі, це точно про культуротворення, а отже про шлях, яким рухатиметься держава в майбутнє.

В Україні механізм культурної активності закрутився одночасно з реформою децентралізації і вже приносить свої плоди. Натомість трансформація триває, а нові умови потребують не тільки рішучих кроків, але й розуміння сучасного контексту, в якому відбуваються зміни.

Грунтовного аналізу потребують сьогодні стратегії просування культурних ініціатив, які формують творче середовище локальних осередків культури, запит на сучасних лідерів в культурі й одвічне питання «Де брати гроші на культурні проєкти?» аж ніяк не на маргінесі сьогочасних рішень, тим паче в умовах децентралізації.

Тому цілком логічно, що ці та деякі інші проблеми, якими опікується Міністерство культури та інформаційної політики України, були серед найобговорюваніших тем під час Форуму Культурних Лідерів, який проходив 2–4 жовтня в Дніпрі, й став продовженням діалогу Міністерства з лідерами культурних змін. Початком цієї ініціативи була міжрегіональна конференція «Простір – країна єдиних цінностей», проведена місяцем раніше у Фастові. Форум у Дніпрі – це наступний та більш масштабний етап обговорення важливих питань розвитку культурних локальних самостійних осередків. Що необхідно зазначити, обидва заходи відбулися в рамках фестивальних програм – FastFest ГогольFest (Фастів) та DniPro ГогольFest (Дніпро) [1; 2].

Міжнародний фестиваль сучасного мистецтва ГогольFest не випадково запросили долучитися до організації Конференції та Форуму Культурних Лідерів, адже їхня магістральна тема – пошук шляхів об'єднання країни через культурні проєкти – цілком збігається з головною метою ГогольFest, який

за роки існування перетворився на дієвий центр розвитку вітчизняного мистецтва. Ба більше, останніми роками організатори фестивалю значно розширили спектр своїх інтересів. Наприклад, під час DniPRO ГогольFest можна було насолодитися виступом всесвітньовідомого етно-гурту «ДахаБраха» в супроводі світлового шоу, а також відвідати заходи вельми актуальної освітньої програми під гаслом «Що ми винесли з карантину?», а це – 25 денних і нічних подій різних форматів: екскурсії містом, лекції, перформанси, кінопокази, книжкові презентації, ютуб-вечірки тощо.

«Прилетіли в Дніпро, щоб відкрити DniPro ГогольFest, організований за підтримки #МКІП. Різноманітні креативні простори, site-specific проєкти – лише незначна частина того, що можна побачити тут. Одна із локацій – розбитий вщент річковий порт, який за два тижні інтенсивної роботи команда Влада Троїцького перетворила на артлокацію і дала друге життя занедбаній будівлі. Круто!», – написав на своїй сторінці у фейсбук міністр культури та інформаційної політики України Олександр Ткаченко [3; 4; 5].

У світі, де існує безліч культурних проєктів, де мистецтво давно вишло за рамки класичних форм, де активно використовуються діджитал-технології, складно створити щось неповторне і таке, яке не мало би конкурентів. Але цей виклик прийняла команда ГогольFest на чолі з Владиславом Троїцьким, театральним режисером, драматургом, керівником та засновником Центру сучасного мистецтва «Дах», гуртів «ДахаБраха», Dakh Daughters, «ЦеШо», музичної формації NOVA OPERA та низки інших культурних ініціатив.

Перший в Україні щорічний полідисциплінарний Міжнародний фестиваль сучасного мистецтва, який вже понад 10 років розбухує культурне життя України, було започатковано 2007 року завдяки приватній ініціативі Влада Троїцького. Як зазначено на вебсайті проєкту, ГогольFest – це презентація в єдиному інтерактивному просторі сучасного мистецтва, що включає: музику, танець, експериментальний театр, сценографію, живопис, дизайн, кіно та аудіовізуальні мистецтва, і водночас це спроба знайти форму, яка відповідатиме вимогам часу, можливість виникнення в Україні нової генерації митців світового значення [4; 6; 7].

Мабуть, доречним буде згадати про деякі цифри й досягнення цього новаторського в межах України проєкту.

В період 2007–2019 рр. фестиваль відвідали 575 тисяч глядачів, на 13 локаціях у трьох містах відбулося чотири тисячі подій, в яких взяли участь 20 500 українських та 1200 закордонних митців з понад 40 країн світу [8].

2018 року опера-реквієм «IYOV» увійшла в десятку найкращих опер світу за версією конкурсу Music Theatre Now [9].

2019-го ГогольFest опинився серед 5-ти найкращих фестивалів Європи, отримавши престижну європейську премію EFFE (Europe for Festivals, Festivals for Europe) з ремаркою від членів міжнародного журі: «Стратегічний та мистецький вибір надзвичайно сильний: сучасний, інноваційний,

енергійний, успішно прийнятий в умовах обмежених фінансових засобів та політичних потрясінь» [10].

Дві формації, народжені в ЦСМ «ДАХ», стали 2020 року лауреатами Національної премії імені Тараса Шевченка: виконавці гурту «ДахаБраха» – за музичний альбом «Шлях»; режисер Владислав Троїцький, композитори Роман Григорів та Ілля Разумейко – за оперу-реквієм «YOV» [11].

А от серед особистих здобутків творця фестивалю Владислава Троїцького – Премія імені Василя Стуса (2019 р.) та Орден «За заслуги» III ступеня (2020 р.) [12; 13].

Додають «смачних» штрихів до історії фестивалю і деякі інші факти, які хоча й не мають прямого стосунку до ГогольFest, але показують наскільки наш національний продукт цікавий і затребуваний у світі. Так, найкращим документальним фільмом VIII Міжнародного кінофестивалю в Нью-Йорку (США, 2019) було визнано картину української режисерки Аліси Павловської «Гоголь Док», яка на прикладі артплатформи ГогольFest розповідає про Україну як ідеальне середовище для вільної творчості. А ще цього року трек етно-хаос гурту «ДахаБраха» пролунав у презентації лукбуку нової колекції весна–літо 2021 Елі Сааб, ліванського дизайнера, який одягає таких світових зірок як Ніколь Кідман, Анджеліна Джолі, Селін Діон, Крістіна Агілера та ін. [14; 15; 16; 17].

Проте був момент 2017 року, коли ГогольFest мало не припинив своє існування. Головні причини: фінансові втрати й відсутність локації, де його проводити. «З Гогольфестом завжди була одна історія: незрозуміло, коли і де... Таке відчуття, що ти постійно працюєш на ворожій території», – заявив тоді Троїцький.

Дійсно, якщо переглянути хронологію переміщень фестивалю, то можна побачити, що до 2010 року заходи відбувалися в столичному «Мистецькому арсеналі». Після цього ГогольFest переїхав на кіностудію Довженка, а в 2012–2014 рр. відбувався в приміщенні покинутого заводу на Видубичах, потім переїхав на ВДНГ, де пробув два роки, 2015–2016 рр. 2017 року фестиваль проходив на 2-х локаціях – ВДНГ і Центрі Довженка [18].

Незважаючи на те, що за роки існування ГогольFest став свого роду брендом, обличчям культури нової України, його діяльність не окупає себе. «Покажіть мені театр, крім Бродвею, який заробляє на себе сам. Бродвей – це доїлка туристів, і все-таки трошки інший жанр. У світі ж немає прецеденту, коли театри заробляють на своє утримання: якщо їх не фінансує держава, цим займаються меценати. Підтримувати структуру театру – з будівлею, технікою, продакшеном – складно та дорого. За рахунок квитків все покрити неможливо», – зазначає керівник проєкту.

На глибоке переконання режисера, держава повинна займатися проєкціонізмом мистецтва, всього того, що не тільки формує її імідж всередині країни, а й позиціонує в світі. А ГогольFest – це «винайдене середовище, невеликий простір, де з'явилася можливість прориву, де люди, які творять мистецтво, були вписані в світовий контекст. В Україні є можливість робити

круті речі, тому що з одного боку тут все усвідомлено, з іншого – свобода, а не гетто, куди заганяють молоде мистецтво в європейських країнах. Тут в один момент може почати бути добре», – заглядає в майбутнє Троїцький [19].

На його переконання, в цьому плані Україна як «офшор для пасіонаріїв», який може дати зовсім інші енергетичні та смислові меседжі світу. На Заході зараз дуже складно молодим художникам – ринок переповнений, там складно отримати ресурс, щоб зробити проєкт, який помітить молода аудиторія, а ось Україна цілком могла б надати майданчики для їхньої реалізації. «Сподіваюся, коли-небудь якась людина з уряду зрозуміє, що якщо ти не матимеш чим пишатися (чимось творчим) крім того, що ти протистоїш агресії, то перспективи твої кепські... Можна сто разів повторити, що Росія – це зло, але якщо ти замість цього маркера не пред'явив своє добро, це не буде працювати», – наголошує митець [20].

Пропозиція Владислава Троїцького дуже проста: дайте точку опори для молоді і майбутньої України – невелику територію з невеликим фінансуванням для нового мистецтва, в якого буде кореляція зі світовим контекстом. Основа діяльності нового простору буде ґрунтуватися на трьох принципах – освіта, продакшн (процес створення проєкту чи творчого задуму) та презентація. Потужна освітня програма – це дуже важливо для нашої держави, оскільки сьогодні в культурі, як вважає режисер, немає системи освіти, немає системи виробництва і немає локації, де створене можна показати. «Постав собі запитання: де у нас простір, куди ти можеш прийти і побачити сучасну Україну? Нема його!», – каже він [19].

Три роки тому в Києві фестивалю не сказали «ні», але це була настільки незначна підтримка від міста, що вибору не залишилося. «У разі фестивалю, який є знаковим не тільки для міста, але й для країни, не повинно бути ось такого... коли говорять: „На тобі 10 % бюджету, і роби з цим, що хочеш“. А решту 90 %, вибачте, де взяти? Нирку продати?», – обурився засновник артплатформи ГогольFest і вирішив піти з проєкту [21].

Однак склалося інакше. Зателефонувала дівчина-активістка і сказала: «Ми хочемо ГогольFest у Маріуполі». Вона була наполегливою, домовилася з мером і фестиваль відбувся. Це був дивовижний досвід. Виявляється, що в Маріуполі живуть спрагли до культури люди. Багато хто навіть підходив і казав про те, як відчув себе частиною великої України. А на запитання «Чому ви перевезли ГогольFest до Маріуполя?» режисер відповідав: «Ми йдемо туди, куди нас запрошують» [20].

Наразі фестиваль вийшов за межі Києва й подорожує містами України. Тепер він став проєктом Владислава Троїцького з культурної децентралізації.

Що ж змінилося? Чи може ініціатива такого формату каталізувати процес створення культурних центрів у регіонах?

Про новий «мандрівний» формат фестивалю цікаво розповідає його директор Максим Демський.

Місцеві громади не просто запрошують команду фестивалю в своє місто, а й активно беруть участь у створенні програми. Організатори тепер працюють із конкретними спільнотами, фінансуванням і програмами.

Децентралізовані проекти дали можливість знайти «нову кров». На місцях теж зрозуміли, що потрібно виходити із власної мушлі. «Люди потрапляють в інші міста, реалізують завдання й самі змінюються. Це трансформація свідомості. Ми працюємо з метою, але ми також виробляємо і засоби, – стверджує Демський. – Ми вчимося бути більш ефективними. Я часто дележую повноваження і спостерігаю, як це працює».

Серед завдань на перспективу – переформатування фестивалю в бік збільшення кількості мультидисциплінарних проектів, причому по всіх напрямках. Куратор, наприклад, тепер займатиметься проектом, який може в себе включати і візуальну частину, і музичну, і театральну.

Наступна ідея полягає в тому, щоб не організатори їхали шукати людей, натомість актив знизу, конкретні активісти отримували б запит від влади міста, що вона дає зелене світло для розвитку проектів. Водночас знайомство з активістами різних міст може відбуватися на форумах чи конференціях, як це було з Тернополем, який запросив фестиваль до себе.

Спираючись на кейси децентралізованих проектів, було визначено пріоритети. Наприклад, треба працювати не стільки над формою фестивалю (хоча форма дуже важлива, через неї проговорюються певні сенси), скільки формувати всередині міста потужний актив, який буде здатен перейняти ГогольFest і через 3–4 роки зробити його повністю самостійно. Тобто команда знає, як промодерувати фестивальні події, є контакти й партнери, але основна робота залишається за місцевою спільнотою. В цьому випадку ГогольFest просто дає свій бренд.

До слова, коли завершилася київська епоха фестивалю і народилися ініціативи, пов'язані з процесами децентралізації, – саме ця неформальна хвиля не дала втратити фестиваль. Проте, відзначає Демський, майже ніхто в Україні не хоче працювати на місцях зі сталими історіями. Переважно відбувається один і той самий сценарій: привезли фестиваль, провели й поїхали. Цей процес не дає можливості ставити мету важливішою за засоби. «Ми говоримо про питання гуманітарної єдності, бо навіть якщо людей забезпечити всім матеріальним, то цього замало. Люди можуть їздити на „Майбахах“, але їх більше нічого не триматиме разом», – підсумовує він [22].

Сьогодні мультидисциплінарний фестиваль сучасного мистецтва ГогольFest об'єднує міста в Україні, та водночас єднає Україну зі світом. Адже, запускаючи культурні акції міжнародного рівня, він дає регіонам шанс стати туристично привабливими [23].

Як це відбувається, можна дослідити на прикладі одного з перших масштабних децентралізованих проектів – форуму StartUpГогольFest у Маріуполі. Як зазначив Владислав Троїцький, Маріуполь біжить поки попереду, адже це місто – startup.

Для маріупольців ГогольFest організовували двічі – в 2018-му та 2019-му. В місті на той час було багато заточених під гранти ідей, тож його очільники вирішили привезти до себе одразу кілька фестивалів, і один із них – ГогольFest.

Перший ГогольFest став для міста неабияким викликом, але, при всіх тонкощах бюрократичної роботи, під час підготовки другого форуму діалог з міською владою відбувався напрочуд гармонійно – місцеві активісти організували знайомство представників платформи ГогольFest з мером Маріуполя, і одразу було знайдено спільну мову. «Приємно, коли людині справді болить за своє місто», – поділилися гоголівці своїми враженнями від зустрічі.

Були висловлювання і щодо самого міста: «надзвичайно енергетичне», «місто з нерозкрученим потенціалом», «місто-музей». А ще, беручи до уваги розвинену тут металургійну промисловість, це «дуже зелене місто».

Маріуполь – це ідеальна платформа для розвитку подієвого туризму. Максим Демський з цього приводу зауважує: «Завдяки подієвому туризму місто розкривається для всієї України, змінюються міфи та створюються нові сенси. Я багато мандрував Україною, але загальна проблема, що „ми не цікавимось своїм“, як казав Тарас Шевченко, існує. Це проблема пасивності. Зараз для України головне завдання – змінити той міф невдалості. Іноді я чую запитання, що триває війна, а ви ГогольFest робите. Ми і виграємо цю війну, завдяки тому, що тут буде відбуватися і ГогольFest, й інші потужні культурні події. Це розуміння поступово приходить. Повертається людина з передової і що змінилося в місті? За які зміни він там стояв? Що я йому, як Максим Демський, який не воює зараз, можу запропонувати? Як я дивитимусь в очі цій людині? Що я зробив для того, щоб ця людина побачила своє місто ліпшим. ГогольFest – це наш культурний фронт. Торік [2018 р.], приміром, міністр інфраструктури був на фестивалі в Маріуполі й зараз вони борються за поліпшення дороги Запоріжжя-Маріуполь. Ми вже стали подієвим туризмом, а для цього потрібна хороша траса. Один процес чіпляє інший, культура впливає і на економічний розвиток».

Треба додати, що склад населення Маріуполя змінився з війною, там є і частина донеччан, і частина військових, які повернулися з війни, тобто дуже різні люди. Проте це аж ніяк не пасивне місто.

Ще одна важлива місія руху ГогольFest – створювати позитивні історії. Але такому треба ще вчитися.

«Ми як творці позитивних змін не завжди вміємо побудувати правильно комунікацію, бо раніше нам здавалося, що наша справа робити, а кому цікаво сам прийде. Але це не так! Ми маємо проводити свою культурну політику, давати інформацію широко. Також негативна новина підтверджує негативний міф, тому людині легше сказати „Я ж казав“, а це пасивна позиція. Скептик завжди знайде за що зачепитися... Так відбувається через відсутність культури. А також через відсутність досвіду позитивних історій. Бо добрі новини – це не лише сонечка і зайчики, це може бути, приміром,

піднята тема смерті. Ігноруючи смерть, ми ігноруємо життя!», – підкреслює Демський [22].

Щодо ком'юніті фестивалю, то це люди приблизно віку 18–45 років, які мають активну життєву позицію. Крім своєї безпосередньої роботи, вони витрачають час і гроші на мистецькі заходи, соціальні акції. Вони невтомно працюють зі своїми містами, з темами прав людини, інклюзії, сталого розвитку міст тощо. Це саме ті люди, які створюють щось культурне в містах, «де нічого не відбувається».

В команді ГогольFest підкреслюють, що влаштовуючи мистецькі акції в різних куточках України, вони прагнуть проговорювати мовою театру, музики, візуальних мистецтв і літератури ті культурні, політичні й соціальні явища, частиною яких ми є. Це складний діалог, але він конче потрібен сьогодні всередині країни [24].

В Маріуполі такий діалог відбувся під час II Міжнародного фестивалю StartUpГогольFest (26 квітня–1 травня 2019 року). А можливим це стало завдяки насиченій програмі та новаціям.

Так, на 6 днів фестиваль занурив приморське місто в сучасну українську та зарубіжну музику, експериментальні перформанси, кіно, наповнив місто туристами. Особливістю StartUpГогольFest–2019 є те, що він отримав найбільшу підтримку європейських партнерів. Тож, варто розказати про його цікавий контент докладніше.

Серед головних музичних подій – виступ британських гуртів Monarchy та Red Snapper, шоу Dakh Daughters і музичне відкриття – реперка alyona alyona, для якої це був перший вихід на велику сцену. Загалом лайнап фестивалю налічував до 20 творчих колективів.

Познайомилися маріупольці також з творчістю популярного литовського танцювального колективу Low Air Urban Dance Theatre, який привіз на фестиваль дві вистави – «Весна священна» на музику Ігоря Стравінського та «Rainbow». До речі, друга вистава була тим, що називають соціально-мистецьким проєктом, оскільки вона інтерактивна й залучає до дії публіку. Загалом литовський театр представив 5 перформативних проєктів, покликаних змінити шаблонні уявлення про театр, адже, торкаючись проблемних тем, їхні постановки не провокують, а ставлять запитання.

Дуже яскравим був міжнародний блок театральної програми, куди увійшли шість вистав із Німеччини, Італії, Швейцарії, Австрії, Литви та Польщі.

«Такої потужної театральної програми в регіоні ніколи не було. Також вона, мабуть, найсильніша за всю історію фестивалю», – повідомив куратор театральної частини Андрій Палатний, і додав, що всі театральні резиденції були максимально відкриті й широко залучали локальний контент міста, закладаючи таким чином фундамент майбутньої копродукції регіональної та міжнародної складових ГогольFest. Приміром, в опері «Неро» брали участь люди з місцевого театру ляльок, «Театроманії».

Музична та освітня програми StartUpГогольFest–2019 були безкоштовними, а ось за театральні вистави довелося платити. Найдорожчим заходом фестивалю очікувано стала опера «Неро» («Neró»), що відбувалася на території Азовського судноремонтного заводу (АСРЗ) – за квиток платили від 100 до 1000 гривень, залежно від моменту його придбання.

Справді, гранд-опера «Неро» від формації NOVA OPERA по своїй масштабності та надскладній логістиці не має аналогів ні в Україні, ні в інших європейських країнах. Також важливо, що в open-air перформансі – коли крани «затанцювали», а всередині корабельного доку зазвучала опера – брали участь працівники АСРЗ. Власне, кранівниці, які донедавна й гадки не мали, що таке ГогольFest, стали співтворцями найбільш незвичного дійства в історії сучасного Маріуполя.

Подія транслювалася на онлайн-платформу Open Theatre, аби всі, хто з якихось причин не змогли потрапити на територію заводу, де відбувалася акція, могли подивитися її на великому екрані в міському саду, на головній сцені. Вітер, крани, незвичні елементи виробництва – усе це стало втіленням справжнього мистецтва [22].

Про «балет портових кранів» на території Азовського судноремонтного заводу творець ГогольFest Владислав Троїцький розповідає так: «Цей проєкт унікальний. Це диво! Я дуже пишаюся, що він вдався, завдяки працівникам Азовського судноремонтного заводу, „дахівським” хлопцям та дівчатам, музикантам Nova Opera, «ЦеШо» та іншим... На перший погляд проєкт здавався безглуздим, але коли вони [працівники АСРЗ] зрозуміли, що можуть показати людям красу своєї роботи, то це вже стало об'єктом мистецтва. „Покажіть, що вмієте і відчуйте кураж!”, – казав я. З одного боку, вони отримали можливість інакше подивитися на свою професію, а з іншого – цілком прагматична мета: збільшення замовлень на АСРЗ, зняття ореолу небезпечного міста і того, що сюди їхати не можна» [25].

Події такого формату дають колосальний імпульс для розвитку локальних осередків культури, які починають активно працювати на соціальні історії, вважає Троїцький, зокрема він наголошує: «Думаю маріупольці можуть сміливо казати, що їхнє місто – це в тому числі StartUp ГогольFest. Історія театру „Дах” – це така сама маленька ініціатива, це всього 240 м², цьогоріч [2019 р.] театру 25 років і за цей час він народив „ДахаБраха”, Dakh Daughters, „ЦеШо”, Nova Opera і ГогольFest. І те, що ми спровокували в Маріуполі, так само народилося на 240 м² без єдиної копійки від держави. От те, що відбувається в Маріуполі виглядає обнадійливо. Місто відкрилося і для України, і для світу... Два роки тому, коли я приїхав сюди вперше, місто було іншим. Симпатичним, але іншим. А за ці 2 роки воно кардинально змінилося, і це, не в останню чергу, завдяки сучасному мистецтву. Ми віримо в це і хочемо, аби місто максимально відчуло це своїм. Важливо, аби рух у міському середовищі продовжувався без нас».

Той факт, що фестиваль у Маріуполі – неординарне явище навіть для Європи, відзначили учасники ГогольFest зі Швейцарії, Німеччини та Брита-

нії: «Те, що ви робите, взагалі неможливо у нас у країнах, тобто це кайф – відчувати таку енергію!».

Крім потужного контенту, Startup ГогольFest запам'ятався своєю смисловою трансформацією – переходом із режиму суто мистецьких до режиму соціально- та науково-мистецьких проєктів.

До прикладу, в рамках німецького соціально-театрального експерименту відбувся показ вистав, присвячених біженцям, а також проблемам комунікації та булінгу серед учнів. Несподіваним, а проте символічним виявився вибір локації – просто в приміщенні загальноосвітньої школи.

Освітню програму під назвою «Настіна гімназія», покликану пояснювати людям, що таке сучасне мистецтво і чому воно важливе й актуальне, запустили під час фестивалю в креативному просторі «Вежа».

У рамках цієї програми її кураторка Анастасія Євдокимова презентувала гід сучасним мистецтвом, а критики розповіли про цікаві події в сучасній літературі, музиці, кінематографі тощо.

Формати заходів тішили учасників програми своєю різноманітністю. Зокрема, відбулася цікава зустріч з літературознавцем Євгеном Стасіневичем, під час якої всі разом перечитували повість-притчу Ернеста Гемінґвея «Старий і море», тим часом екскурсійна прогулянка пропонувала маріупольцям та гостям міста по-новому подивитися на Маріуполь, оцінити його красу, європейськість та можливості для туризму й креативу. Серед іншого, нова освітня платформа пропонувала всім охочим долучитися до обговорення соціально орієнтованих тем, зокрема це – екологічна освіта та сексуальне виховання.

«Ми різними засобами розповідаємо про те, що відбувається у культурі, про актуальне мистецтво тут-і-зараз, якими є нові цінності, як їх розуміти. Для нас цінний кожен глядач: і той, котрий прийде фізично на територію, де відбуватиметься івент, який почує музику або лекцію звіддала, який просто знатиме, що у його місті такі активності», – ділиться своїми міркуваннями кураторка освітньої програми.

Очевидно, що Анастасія Євдокимова розвиватиме проєкт «Настіна гімназія», принаймні всім сподобалася ідея, аби він діяв на постійній основі в рамках ГогольFest [26].

Владислав Троїцький в інтерв'ю неодноразово висловлював свою позицію щодо питання освіти в культурі й чому це так важливо.

«Вареники, горілочка – це класно, але це Поплавський. Це той образ, який був нав'язаний Україні в 60-ті роки минулого століття. Такі собі милі, співочі, простакуваті й хитруваті хохли. Не хочеться жити в цьому образі... Інше питання – звідки брати кадри, якщо ніхто не вчить робити сучасне мистецтво? Жоден університет. Саме тому в рамках ГогольFest діє великий освітній блок. Зрозуміло, що це тільки натяки. Ми як сталкери, які показують напрямок. Але поступово вже будуть формуватися системні освітні історії. Саме тому ми створюємо резиденції для іноземних гостей. Коли завершиться реконструкція БК „Молодіжний” [архітектурний проєкт: центр сучасного мис-

тецтва „Готель Континенталь” на замовлення Маріупольської міськради, за участі студії Dreamdesign та під кураторством команди ГогольFest], то це стане серйозною точкою для кооперації зарубіжних та українських митців. І ми сподіваємося, що це вже формуватиме свій власний контент. У тебе є ідея і тут ти маєш ресурси для реалізації», – каже він.

Мабуть, найзухвалішою та найяскравішою подією, яку подарував Україні Startup ГогольFest, став запуск артпотяга з Києва в Маріуполь. Пізніше ідея переросла в масштабний проєкт під назвою ГогольTrain.

Автори задуму – Богдан Яремчук і Денис Угорчук, випускники Києво-Могилянської академії, засновники творчого угруповання Космос Табір. Ще за часів навчання в академії Денис викупував усі місця в плацкартному вагоні, щоб возити студентів у Карпати. Згодом ця маленька дружня ідея переросла в унікальний проєкт, що символічно єднає українські міста.

Пілотний проєкт артпотяга реалізували ще в 2018-му. На той час було лише два вагони, а для київських фестивальників-пасажирів було все в одному пакеті: квиток на потяг, проживання в готелі та абонемент на ГогольFest.

Вже після закінчення фестивалю в команді зрозуміли, що в майбутньому треба орендувати весь потяг. Тому 2019 року зробили повноцінну презентацію ГогольTrain, зустрілися із міністром інфраструктури та представниками АТ «Укрзалізниця», а ті без жодних питань віддали в розпорядження ГогольFest потяг на 10 вагонів, прийнявши при цьому всі творчі ідеї проєкту [22].

Історією про те, як це відбувалося, поділилися Денис Угорчук, Андрій Янковський та Євген Ярошенко, які взяли на себе всі організаційні питання.

Так, на їхню думку, головна ідея ГогольTrain: кожен може бути собою, всі їдуть з друзями, можна приємно спілкуватися та проводити час із користю. Так створюється унікальна атмосфера, а потім виокремлюється спільнота.

Стосовно процедури – вона не дуже проста, оскільки в «Укрзалізниці» існує така функція, як групові перевезення, тобто треба йти в касу і все узгоджувати за місяць. Та, попри складнощі, це необхідно робити. Раніше можна було спостерігати картину, коли під час проведення масштабного фестивалю із потужними хедлайнерами, безліч людей викупує квитки на залізницю, а для місцевих жителів це не дуже приємна ситуація, бо вони не можуть потрапити додому. Окремий потяг то зовсім інша справа. Тож на другий рік вирішили розширити ідею і повезти на StartUp ГогольFest цілий потяг.

«Це вже інший рівень, аніж просто весело провести час із друзями, – зазначають у команді ГогольTrain. – Проте ми були здивовані, що презентація в Міністерстві інфраструктури пройшла дуже легко. Є звісно складність у бюрократичних процедурах, які існують у тій системі роками, але ми зустріли людей із професійними поглядами. Коли бюрократична система зустрічається із новими ініціативами – це завжди пошук компромісів» [27].

В «Укрзалізниці» погодили ескізи художників для оформлення всіх 10 вагонів потяга. «Ми хочемо, щоб окремі вагони потім їздили Україною як

вагони-музеї. Уявляєте, приїздять на вокзал потяги, а один вагон розмальований? Люди підходять, цікавляться. І дізнаватимуться, що цей потяг їздив на фестиваль до Маріуполя, у місто, яке впродовж місяця перебувало в окупації бойовиків так званої ДНР», – розповідає креативний директор ГогольTrain Денис Угорчук.

Фарбували потяг відомі українські художники та майстри вуличного мистецтва. Серед них SestryFeldman – проєкт стрітарт, заснований художницями з Дніпра, сестрами Мішель і Ніколь Фельдман. Він входить у список з 30-ти найкращих українських художників за рейтингом порталу сучасного мистецтва «Мітець».

У кінцевому підсумку фестиваль отримав повноцінний потяг з 10-ти вагонів: п'яти плацкартних та трьох купейних, одного вагона-сцени та одного вагона-бару.

У вагоні-сцені впродовж усієї дороги грали молоді музиканти. Серед виконавців – проєкти «Український міський романс» та «Мало», перформативні Sheetel та електронна музика Nestor. А для тих, хто хотів поспілкуватися в спокійній атмосфері – вагон-ресторан, стилізований під ретро-бар першого класу в міжнародних потягах минулого століття. За цей проєкт взявся популярний серед творчої молоді Києва подільський заклад «Хвильовий».

Розмальований ззовні, прикрашений з середини артпотяг став також майданчиком для спілкування – організатори хотіли, аби люди були не просто споживачами, які купили квиток і чекають на розваги, а щоб це були активні учасники мистецьких подій.

Незвично було, що пасажирів не отримали конкретних місць, але в цій деталі знов-таки прослідковувалася ідея свободи спілкування.

Разом з тим, путівка-квиток все ж була. Вона містила переїзд Київ–Маріуполь–Київ, три доби проживання в одному з готелів Маріуполя (звісно, учасники ГогольTrain могли заощадити й обрати собі проживання самостійно) та фестивальний абонемент на нічну сцену. Якщо пасажирів креативного потяга обирали плацкарт, то усе разом обходилося в 1750 грн. «Квитки дуже швидко викупували ще в першу годину. За тиждень до початку фестивалю залишився лише один вагон», – зауважує Угорчук [28; 29].

«Ми вже розміялись, що можна в майбутньому орендувати не лише потяг, а приміром, літак чи корабель. А чому ні? Усе вирішують контакти людей одне з одним», – дивляться на проєкт з оптимізмом його творці.

Принаймні, шлях ГогольTrain – з точки А в точку Б – є найбільшою мистецькою складовою, що сприяє обміну досвідом різних людей, і водночас виступає способом пізнання України з усім її різноманіттям культурних практик.

Активісти звертають увагу на той факт, що у нашій державі відбуваються системні зміни, про які важливо знати українцям.

«Раніше ніхто б навіть слухати не став про ці божевільні ідеї, а зараз є діалог і пошук спільних рішень. Наприклад, на вокзалах у Києві та Маріуполі

поставили великі голови Гоголя як символ фестивалю. І ця ідея прийшла від „Укрзалізниці”», – радіють вони.

Також агенти фестивалю та «Укрзалізниця» домовилися, що ГогольTrain отримає молодий і гендерно збалансований склад провідників. З одного боку їм буде легше зрозуміти контекст фестивального дійства, а з іншого – це суспільний проєкт і все робиться, щоб партнер, яким є «Укрзалізниця», теж виграв від цього. У перевізника є проблема з кадрами, між іншим, як і в європейських країнах, тому контент, згенерований в цьому потязі, можна буде використовувати у власних кампаніях – рекламних та іміджевих.

Головне – створити прецедент, адже потяги курсують не всіма містами, а ГогольTrain буде перманентним нагадуванням про те, що регіони не мають фізичного сполучення.

Необхідно, щоб система інфраструктури підтримувала будь-яку ініціативу всередині країни для своїх громадян, і неважливо культурна це ініціатива чи будь-яка інша.

Звісно, коли в якесь місто приїздить понад 400 людей, на регіон це теж впливає. Організатори ГогольFest, приміром, намагаються задіяти якомога більше готелів, причому тих, які не популярні, про які бракує інформації в інтернеті. Можливо, для місцевих бізнесменів буде шанс зробити промоцію свого готелю, навчитися працювати з такими сайтами, як booking або RB&B, і стати затребуваними, популярними. Культурна мобільність автоматично створює попит на туристичні чи культурні послуги, а в людей з'являється інтерес зробити щось якісно.

Як запевняють у команді фестивалю, більшість людей, які їхали до Маріуполя там ніколи раніше не були і загалом, уявлення були дуже стереотипні. Коли ж приїхали, то зрозуміли, що це нормальне місто, де є кав'ярні, крафтове пиво, де є ресторани, люди сидять на галявинах. Багато киян уявляють собі країну, яка була 10 років тому, але вона дуже змінилась і це обов'язково треба показувати широкому загалу.

«Регіон прекрасний і своєю природою, і міським простором. Цікаво бачити, коли місто захоплюють люди з інших частин країни, ми спочатку виглядали як іншопланетяни, а потім з нами вже всі місцеві жителі спілкувалися. Це і є культурна мобільність, коли фестиваль не просто їде в місто, привозить хедлайнерів, а потім їде додому, а коли люди з різних частин країни комунікують, бачать одне одного, відкривають нові місця, змінюють світосприйняття. Це вже не туристичний підхід, а можливість для культури влитися в інше місто. І ми помітили, що місцеві жителі хочуть порозумітися, між нами немає конфронтації», – кажуть учасники проєкту [27].

Отже, досвід вийшов феєричним. Нині фестивальний потяг курсує нетуристичними містами та містечками України, об'єднуючи людей та мистецтво, і є платформою для культурної мобільності.

Важливо зрозуміти, що ГогольTrain – це перший в країні та в усій Європі артпотяг, для пасажирів якого фестиваль починається ще в дорозі. На

відміну від інших проєктів, ГогольTrain не просто чартер до фестивальної локації, а сам по собі івент і культурне явище на колесах. Адже серед його пасажирів – музиканти, артисти, режисери, художники, митці, культурні та громадські діячі, фахівці креативних індустрій і всі, хто хоче причаститися до мистецтва. Плюс – атмосфера, що стимулює до співтворчості, синхронізації та інтеграції агентів та агенцій змін в Україні: вагон зі сценою, вагон-ресторан, перформанси та виставки на борту тощо.

В роботі над зменшенням культурної дистанції між регіонами країни життєво важливою є підтримка держструктур, зокрема розвиток взаємодії з Міністерством інфраструктури України та «Укрзалізницею». І ГогольTrain – чудовий прецедент такої взаємодії [30].

У квітні 2019 року в презентації ГогольTrain – спільного проєкту ГогольFest та «Укрзалізниці» – взяли участь міністр інфраструктури України Володимир Омелян, а також директор ГогольFest Максим Демський, програмний директор фестивалю Анна Басова, креативний директор ГогольTrain Денис Угорчук, куратор театральної програми Андрій Палатний, а також радник посольства Данії в Україні з питань громадської дипломатії Сергій Матюшенко.

Говорячи про неабияку важливість і символічність II Міжнародного фестивалю сучасного мистецтва в Маріуполі, міністр інфраструктури України наголосив: «Маріуполь це наш форпост, це той бастіон, який стримує російську навалу. Торішній фестиваль став наймасштабнішим культурно-мистецьким заходом поблизу фронту за роки війни. Цьогоріч ми пішли далі. 26 квітня ми запускаємо перший у Європі артпотяг ГогольTrain. До Київського вокзалу прийдуть люди, віддаючи шану великому українському письменнику Миколі Гоголю і поїдуть артпотягом на Маріуполь. Я переконаний, що цей артпотяг буде подорожувати всією Україною, таким чином її об'єднуючи, даючи сигнал, що код України – це довга велична історія, якій тисячі років і ніщо нас ніколи не переможе».

Висловивши подяку організаторам фестивалю та проєкту ГогольTrain за креативність та патріотичну позицію, він акцентував увагу на перспективу перетворення України на туристичну атракцію, щоб Україна не була для іноземців Terra Incognita [31].

Таким чином, проєкт з фестивальним потягом став прямою ілюстрацією самоорганізації активних людей. Творець ГогольFest Владислав Троїцький був, за його словами, безмежно радий дізнатися про таку ініціативу з боку своєї команди.

«На превелику радість все більше з'являється людей, які не налаштовані на когось чекати, вони готові щось робити самі. Про дивовижний проєкт ГогольTrain я дізнався зі ЗМІ. Хлопці домовилися з Міністерством, з „Укрзалізницею” і втілили свою ідею. Подія, насправду, унікальна. Те саме із оперою „Неро”, із самим фестивалем у Маріуполі... В розпаханій землі починає щось проростати. Але знову ж таки запитання – навіщо? Я так скромно собі думаю, що культура і мистецтво – в його концентрованому вигляді – формує

свідомість, вона дає нам сказати, хто ми такі, що таке Україна», – переконує режисер [32].

Роздуми Владислава Троїцького – про власний проєкт, про сучасне мистецтво, культуру, а також про майбутнє та сьогоднішнє країни, в якій ми живемо, – завжди вирізняються щирістю, нестандартністю та водночас ґрунтовністю, адже режисер має неабиякий досвід за плечима. Тож варто навести деякі тези з численних інтерв'ю Троїцького, аби сформуувати власне бачення того, що відбувається в сучасній культурі України і її перспективи. Певна річ, за версією творця ГогольFest.

Про необхідність створення Центру сучасного мистецтва

Ми зараз багато їздимо нашою країною і зрозуміли, що ми практично не знаємо, що таке Україна, – каже Троїцький. – Ми не знаємо, що таке Суми, що таке Рівне, що таке Житомир, Чернігів, Вінниця, Хмельницький, не кажучи вже про більш дрібні міста. Ми навіть не підозрюємо, чим живуть і про що мріють люди в цих містах. А я розумію, що там живе багато людей, які бачать іншу Україну, яка поки що, насправді, ніяким чином не проявилася в матеріальному плані. За роки незалежності там не було створено жодного простору, який би асоціювався з сучасною Україною. Крім торгових центрів, звичайно.

У Польщі є такий досвід – вони по всій країні розгорнули такі центри – spotkań, центри зустрічей. У самих непоказних містечках є круті будівлі, пов'язані з культурою та освітою. У нас поки у Львові тільки з'являється новий формат осмислення простору, не тільки з точки зору бізнесу, але і з точки зору створення якихось нових смислів. У таких просторах ти відчуваєш, що ти гідна людина. Там нормальні туалети, немає цих рожевих фіранок, які очі виїдають.

Ми почали говорити про створення мережі таких центрів у кожному місті. Потрібна програма Уряду, яка зробить це можливим. Якщо з'явиться така мережа, з'явиться й інтерфейс взаємодії зі світом, із зарубіжними інституціями, яким цікава Україна. Але поки що нашої країни не має на світовій мапі – з точки зору культурного продукту. Є щось незрозуміле, що тримається на трьох китах – війна, корупція і Чорнобиль. А позитивних меседжів немає.

Важливо, щоб це був мультидисциплінарний центр, серйозний публік-спейс, де люди могли б зустрічатися і розмовляти з один з одним. До речі, в Києві такого простору немає. Ти не розумієш, умовно кажучи, куди ти можеш прийти зі своєю дитиною. Є хороші кав'ярні, але куди прийти і побачити правильних людей? Питання в тому, що в тебе немає місця сили, куди ти можеш приходити кожен день, і там буде або хороше кіно, або спектакль, або концерт, або виставка. Лекції, нормальна їжа. Немає простору, який маркувався б як сучасний Київ.

У регіонах наразі не вистачає професійних ресурсів, менеджерів, які зможуть системно підтримувати ці культурні центри – в цьому проблема.

Якщо просто створити центр і залишити його, нічого там доброго не буде. Тому потрібна система, яка буде централізованою. Наприклад, один центр робить продакшн чотирьох продуктів разом з іноземними партнерами, а потім фінальний результат показують всюди. У кожному центрі має відбуватися навчання, коли різні люди з різних міст будуть приїжджати в одне місце. Тоді якраз і з'явиться відчуття цільної України [20].

Про конкурентний національний продукт і кореляцію зі світом

Народ об'єднують певні спільні ціннісні поняття. А через що може транслюватися ціннісний ряд, який нас об'єднує? Це робить культура. Але в нас вона, в основному, як система маленьких феодальних князівств, які відтворюють старі символи не вчорашнього, а позавчорашнього дня. Це більшість театрів, майже всі оркестри, майже всі танцювальні колективи, на жаль. Замість того, щоб орієнтуватися на завтра вони підсовують нам позавчорашні котлети і кажуть, що це смачно.

Саме тому обізнана молодь, яка читає і дивиться якісне, не може ходити в такі театри, дивитися ці псевдофольклорні виступи. Молоді люди відчувають якусь брехню, це не їхній світ.

З культурою критерій один – кореляція зі світом. Робити дії, аби конкурентні продукти в Україні народжувалися. Але якщо не вимагати якісного, то ніхто це за вас не зробить.

Держава зі всіх збирає податки і ви утримуєте усі ці театри, оркестри. Але ви усвідомлюєте, що ви утримуєте? [32].

Про образ України

Часто люди говорять загальні речі про Україну, різного роду кліше, а насправді сучасне мистецтво формує образ майбутнього країни. Воно знімає обмеження в нашій свідомості, всі ці наші табу та шори.

Мистецтво – це певна провокація, яка збиває тебе з твоєї «точки складання». Про це ще Кастанеда казав, що якщо не стикатися із цією точкою самостійно чи за допомоги мистецтва, то вона звужується. Твій обрій стає вужче і вужче, тож все легше стає тобою маніпулювати.

Усі популісти маніпулюють дуже простими поняттями. Подивімося на Росію, ще 15 років тому Сталін був страшною фігурою, а зараз 70–80 % росіян кажуть, що Сталін – це круто. За такий короткий термін!

Вони можуть говорити, що вони найбільш освічена країна, можна переконувати себе в чому завгодно. Але в 300 найкращих університетів світу не входить жоден російський університет, а це критерій. На жаль, ми теж не сильно просунулися в цьому плані, але принаймні ми себе не обманюємо в цій сфері.

Освіта та обробка смислів

Кожна людина талановита, але потрібно вміти відкрити це в собі. Та й на самому таланті ти далеко не заїдеш. Звісно, бувають генії, які ні з того ні з

сього взяли і зробили, але це виняток з правил. Таких людей дуже мало, тому потрібно підвищувати рівень освіти, щоб розуміти весь світовий контекст.

У нашій країні немає жодного медіа, яке спеціалізується на культурі й взагалі на гуманітарній сфері. Є фрагментарні, маленькі, але великих нема. Такого медіа, яке ви б відкрили, якщо б захотіли зрозуміти, що відбувається в Україні в сфері театру, музики, візуального мистецтва, медіального мистецтва. Якщо в країні немає такого ресурсу, в інтернеті, не обов'язково на папері, то це діагноз.

Питання, чи можна щось поміняти в цій безнадійній картині і як?

Одне з рішень – намагатися в режимі івентів, зокрема таких, як ГогольFest, організовувати освітні програми. Для того, щоб ти хоча б почув, куди можна накопати, побачив напрямки і почав собі ставити запитання.

Велика культура, цивілізація, передбачає обробку тих смислів, які народжує земля, а потім все це спакувати й пред'явити світові. Проте, де саме у нас це може статися? В усій нашій неньці Україні тільки зараз почали формуватися культурно-освітні простори, де це може статися. Тільки зараз. Через 29 років [21; 33].

То що ж пред'являє світові ГогольFest, у чому його цінність для нашої країни, які смисли він генерує?

По-перше, ГогольFest це фактично артінвестиція в розвиток та розширення креативного простору.

По-друге, це повноцінний мистецький рух, який стимулює досліджувати Україну, показує, як шукати партнерів для проєктів, аби разом створювати спільний для всіх культурний ландшафт України.

А ще він надихає людей бути лідерами, вчить брати на себе відповідальність і, працюючи з громадами, змінювати локальні середовища задля розкриття їхнього потенціалу – як культурного, так і економічного [24].

Насамкінець, не зайве навести слова культурного лідера, новатора, творця успішного національного культурного продукту Владислава Троїцького про критерії, за якими він особисто оцінює власний проєкт: «ГогольFest дав відчуття і передчуття іншої України – і не тільки в моїй свідомості, а в тій магії, яка з'явилася на фестивалі при спілкуванні людей один з одним. Ні на одному фестивалі я такого не бачив, все комерціалізоване давно. На Авіньйоні або Фриндж – критерієм є не мистецтво, а ціна, за яку ти його продаси. А у нас ніхто нічого не продає. І в цьому є якась ніжність, наївність, утопічність. Але в цьому і є життя» [19].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. У Фастові відбудеться конференція «ПРОСТІР – країна єдиних цінностей» [Електронний ресурс]. – Текст. дані. – Режим доступу: <http://fastiv-rada.gov.ua/u-fastovi-vidbudetsia-konferentsiia-prostir-kraina-iedynikh-tsinnostej/>.
2. У Дніпрі проходить Форум культурних лідерів [Електронний ресурс]. – Текст. дані. – Режим доступу: <https://suspilne.media/68484-33-tu-dobu-prodovzuut-pidzemnij-strajk-22-girniki-sahti-zovtneva/>.
3. Ситнік О. Мінкульт збирає культурних лідерів у Дніпрі / Ольга Ситнік [Електронний ресурс]. – Текст. дані. – Режим доступу: <https://life.pravda.com.ua/culture/2020/09/30/242507/>.
4. ГОГОЛЬFEST [Електронний ресурс]. – Текст. дані. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/ГогольFest.org/>.
5. Ткаченко О. На місцях з власної ініціативи створюється багато якісних проєктів / Олександр Ткаченко [Електронний ресурс]. – Текст. дані. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3110905-na-miscah-z-vlasnoi-iniciativi-stvoruetsa-bagato-akisnih-proektiv-tkacenko.html>.
6. Гладка К. Як машини танцювали із людьми: балет кранів на ГогольFest і опера «Неро». Повне ВІДЕО / Катерина Гладка [Електронний ресурс]. – Текст. дані. – Режим доступу: <https://life.pravda.com.ua/culture/2019/05/5/236780/>.
7. Сколоздра Н. ГогольFest у Херсоні: дата, ціни і програма / Наталія Сколоздра [Електронний ресурс]. – Текст. дані. – Режим доступу: <https://omore.city/read/news/98428/ГогольFest-u-hersoni-yak-doihati-i-hto-vistupit>.
8. DniPRO ГогольFest: що чекає на відвідувачів [Електронний ресурс]. – Текст. дані. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/2756349-dni-pro-ГогольFest-so-sekae-na-vidviduvaciv.html>.
9. У Херсоні під час ГогольFest прозвучала опера-реквієм «IYOV» [Електронний ресурс]. – Текст. дані. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3094753-u-hersoni-pid-cas-ГогольFest-prozvucala-operarekviem-iyov.html>.
10. Український «ГогольFest» потрапив у топ-5 фестивалів Європи [Електронний ресурс]. – Текст. дані. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/2788512-ukrainskij-ГогольFest-potrapiv-u-top5-festivaliv-evropi.html>.
11. Вручення Шевченківської премії-2020: Дахабраха та «IYOV» лауреати [Електронний ресурс]. – Текст. дані. – Режим доступу: <http://dakh.com.ua/news/shevchenko-award/>.
12. Цьогорічну Премію імені Стуса отримав театральний режисер Влад Троїцький [Електронний ресурс]. – Текст. дані. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/2768844-cogoricnu-premiu-imeni-stusa-otrimav-teatralnij-reziser-vlad-troickij.html>.
13. Зеленський відзначив держнагородами низку медійників та діячів культури. Положинський вже хоче відмовитися [Електронний ресурс]. – Текст. дані. – Режим доступу: <https://detector.media/community/article/179942/2020-08->

24-zelenskii-vidznachiv-derzhnagorodami-nizku-mediinikiv-ta-diyachiv-kulturi-polozhinskii-vzhe-khoche-vidmovitisya/.

14. Документальний фільм про «ГогольFest» вийшов в український прокат ВІДЕО [Електронний ресурс]. – Текст. дані. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/2679241-dokumentalniy-film-pro-GogolFest-vijsov-v-ukrainskiy-prokat.html>.

15. Фільм «Гоголь Док» отримав приз на кінофестивалі у Нью-Йорку [Електронний ресурс]. – Текст. дані. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/2732033-film-gogol-dok-otrimav-priz-na-kinofestivali-u-nujorku.html>.

16. Вернигор П. Трек «ДахаБраха» пролунав у презентації лукбуку дизайнера, який одягає Ніколь Кідман, Джолі і Агілеру / Поліна Вернигор [Електронний ресурс]. – Текст. дані. – Режим доступу: <https://bit.ua/2020/10/dahabraha-ellisab/>.

17. Елі Сааб [Електронний ресурс]. – Текст. дані. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%95%D0%BB%D1%96_%D0%A1%D0%B0%D0%B0%D0%B1.

18. Троїцький В. Влад Троїцький: Гогольфест–2017 буде, найпевніше, останнім [Електронний ресурс] / [Інтерв'ю вели] Соня Кошкіна, Дарія Бадьйор. – Текст. дані. – Режим доступу: https://lb.ua/culture/2017/09/07/375860_GogolFest2017_budet_skoree.html.

19. Троїцький В. Влад Троїцький: «Реформувати кладовище немає сенсу» [Електронний ресурс] / [Інтерв'ю вели] Соня Кошкіна, Дарія Бадьйор. – Текст. дані. – Режим доступу: https://lb.ua/culture/2017/10/02/377945_vlad_troitskiy_reformirovat.html/.

20. Троїцький В. Влад Троїцький: «Перевага Зеленського – він не думає, що компетентний у всіх питаннях» [Електронний ресурс] / [Інтерв'ю вели] Соня Кошкіна, Дарія Бадьйор. – Текст. дані. – Режим доступу: https://lb.ua/culture/2019/11/15/442250_vlad_troitskiy_dostoinstvo.html.

21. Троїцький В. Інтерв'ю «Сьогодні» з Владом Троїцьким – про Євробачення, Винника, Національну ідею та Францію [Електронний ресурс] / [Інтерв'ю вів] Володимир Грисюк. – Текст. дані. – Режим доступу: <https://www.segodnya.ua/ua/lifestyle/afisha/intervyu-s-vladom-troickim-o-evrovidenii-vinnike-nacionalnoy-idei-i-francii-1314414.html>.

22. Демський М. Про що GogolFest та чому він не у Києві. Розповідає директор фестивалю Максим Демський [Електронний ресурс] / [Інтерв'ю вела] Катерина Гладка. – <https://life.pravda.com.ua/culture/2019/03/20/236095/>.

23. ГогольFest цьогоріч пройде у дев'ятьох містах України [Електронний ресурс]. – Текст. дані. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/2893469-gogolfest-cogoric-projde-u-devatoh-mistah-ukraini.html>.

24. Кабачій Р., Кабачій Р. Gogol Fest – ніякий Youtube такого ніколи не покаже: як фестиваль розтормошив Херсон [Електронний ресурс] / Роман Кабачій, Радослава Кабачій (Чекмишева). – Текст. дані. – Режим доступу: <https://life.pravda.com.ua/culture/2020/09/9/242266/>.

25. Гладка К. Як машини танцювали із людьми: балет кранів на ГогольFest і опера «Неро». Повне ВІДЕО [Електронний ресурс] / Катерина Гладка. – Текст. дані. – Режим доступу: <https://life.pravda.com.ua/culture/2019/05/5/236780/>.

26. «ГогольFest» посилює свою соціальну складову [Електронний ресурс]. – Текст. дані. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/2660725-ГогольFest-posilue-svou-socialnu-skladovu.html>.

27. Гладка К. Східний експрес для ГогольFest: як орендувати потяг і зробити з нього мистецтво [Електронний ресурс] / Катерина Гладка. – Текст. дані. – Режим доступу: <https://life.pravda.com.ua/culture/2019/04/8/236455/>.

28. Перший у Європі вітчизняний арт-потяг поїде на ГогольFest [Електронний ресурс]. – Текст. дані. – Режим доступу: <https://info.uz.ua/articles/pershiy-u-evropi-vitchiznyaniy-art-potyag-poide-na-gogolfest>.

29. Гладка К. Як перший в Європі арт-потяг «гоголівців» у Маріуполь віз [Електронний ресурс] / Катерина Гладка. – Текст. дані. – Режим доступу: <https://life.pravda.com.ua/columns/2019/05/2/236726/>.

30. ГОГОЛЬTRAIN: куди привезе перший арт-потяг Європи [Електронний ресурс]. – Текст. дані. – Режим доступу: <https://mtu.gov.ua/files/GogolTrain%20Release.pdf>.

31. Омелян В. Ми запускаємо перший у Європі арт-потяг ГогольTrain [Електронний ресурс] / Володимир Омелян. – Текст. дані. – Режим доступу: <https://mtu.gov.ua/news/30845.html>.

32. Троїцький В. Влад Троїцький про культуру без вареників, Поплавського та сучасне українське мистецтво [Електронний ресурс] / [Інтерв'ю вела] Катерина Гладка. – <https://life.pravda.com.ua/culture/2019/05/18/236875/>.

33. Троїцький В. Режисер Владислав Троїцький: Люди без вопросов, это или дураки, или подлецы [Електронний ресурс] / [Інтерв'ю вела] Софія Кочмар-Тимошенко. – Текст. дані. – Режим доступу: <https://life.pravda.com.ua/culture/2020/10/9/242607/>.

Матеріал підготувала

Шленакова Т. Л.

головний бібліограф відділу наукового аналізу та узагальнення інформації

Комп'ютерне опрацювання та редагування Н. І. Нагаєвської
Формат 60x84/16. Умовн. друк. арк. 1,30. Б/т. Зам. 73. Безплатно

НБУ імені Ярослава Мудрого, Київ-1, Грушевського, 1. Тел. 278-85-12